

इटली

सायकलमध्ये गुप्त कागदपत्रे वाहून नेणारा खेळाडू

टूर डी फ्रान्स विजेत्याने सरावाच्या बहाण्याने नाझी नाके पार केले. सायकलच्या फ्रेममध्ये लपवलेल्या बनावट कागदपत्रांनी शेकडो लोकांचे प्राण वाचवले.

कुठे फ्लोरेन्स ते असीसी

कोण जिनो बारताली, एक चॅम्पियन सायकलस्वार ज्यांनी आपल्या सराव फेऱ्यांमधून शेकडो लोकांचे प्राण वाचवले

केव्हा 1943 ते 1944

4 मिनिटांचे वाचन

प्रकरण पांहेलं

गोष्ट

1930 च्या दशकाच्या अखेरीस जिनो बारताली हे युरोपमधील अत्यंत लोकप्रिय खेळाडूंपैकी एक होते. ते फ्लोरेन्सजवळ एका गरीब कुटुंबात लहानाचे मोठे झाले. लहानपणी त्यांनी सायकल दुरुस्तीच्या एका छोट्या दुकानात काम केले. जेव्हा त्यांनी शर्यतींमध्ये भाग घेण्यास सुरुवात केली, तेव्हा उभ्या डोंगराळ रस्त्यांवर त्यांना कोणीही रोखू शकत नव्हते.

1938 मध्ये त्यांनी टूर डी फ्रान्स स्पर्धा जिंकली. ही स्पर्धा जगातील सर्वात कठीण सायकल शर्यत मानली जात होती. ते एक राष्ट्रीय नायक म्हणून इटलीत परतले. सत्ताधाऱ्यांना वाटत होते की त्यांनी फॅसिस्ट राज्यकर्त्यांची स्तुती करावी. बारताली यांनी स्पष्ट नकार दिला. ते एक निष्ठावंत कॅथोलिक होते. देवाच्या नजरेत सर्व माणसे समान आहेत, यावर त्यांचा ठाम विश्वास होता.

त्यानंतर दुसरे महायुद्ध संपूर्ण युरोपमध्ये भडकले.

एक धोकादायक विनंती

सप्टेंबर 1943 मध्ये नाझी सैन्याने उत्तर आणि मध्य इटलीचा ताबा घेतला. रस्त्यांवर सशस्त्र सैनिक फिरू लागले. ज्यू बांधव, महिला आणि मुलांचा शोध घेतला जाऊ लागला. त्यांना अटक करून थेट छळछावण्यांमध्ये मृत्यूच्या दाढेत ढकलले जात होते.

फ्लोरेन्समध्ये लोकांना वाचवण्यासाठी एक गुप्त संघटना उभी राहिली. या गटाचे नेतृत्व स्थानिक आर्चबिशप आणि स्थानिक रब्बी करत होते. त्यांनी ज्यू कुटुंबांना सुरक्षित घरांमध्ये, शेतांवर आणि शांत चर्चमध्ये लपवून ठेवले.

या लपलेल्या कुटुंबांना जिवंत राहण्यासाठी नवीन ओळखीची अत्यंत गरज होती. असीसी शहरातील गुप्त छापखान्यातील कारागीर बनावट ओळखपत्रे तयार करण्यास तयार झाले. त्यांनी प्रवासाचे खोटे परवानेही छापले.

असीसी शहर फ्लोरेन्सपासून खडकाळ डोंगरांच्या पलीकडे एकशे सत्तर किलोमीटरहून अधिक अंतरावर होते. रस्त्यांवर सैन्याची कडक नाकाबंदी होती. सैनिकांनी कोणाकडेही बनावट कागदपत्रे पकडल्यास, ते त्याला जागीच गोळ्या घालत असत.

या बचाव गटाला अशा एका संदेशवाहकाची गरज होती जो संशय न येता वेगाने प्रवास करू शकेल.

आर्चबिशप यांनी जिनो बारताली यांना आपल्या कार्यालयात बोलावले आणि त्यांच्याकडे मदत मागितली.

बारताली यांना धोक्याची पूर्ण कल्पना होती. त्यांची एक तरुण पत्नी आणि लहान मुलगा होता. पकडले जाणे म्हणजे थेट मरण होते. तरीही ते क्षणभरही डगमगले नाहीत. त्यांनी लगेच होकार दिला.

सायकलचे पोकळ पाईप

बारताली यांनी एक हुशार योजना आखली.

पुढील सायकल शर्यतींच्या तयारीच्या नावाखाली ते दररोज लांबचा सराव करत राहिले. ते आपली अधिकृत रेसिंग जर्सी घालून ग्रामीण भागात फेऱ्या मारत असत. त्यांच्या छातीवर मोठ्या अक्षरांत त्यांचे नाव लिहिलेले होते.

प्रत्येक प्रवासापूर्वी ते फ्लोरेन्समध्ये आपल्या गुप्त सहकाऱ्यांना भेटत असत. ते सहकारी त्यांना पासपोर्ट आकाराचे फोटो आणि खोटे कागदपत्रे पातळ नळ्यांसारखे घट्ट गुंडाळून देत असत.

बारताली आपल्या रेसिंग सायकलच्या सीटचा स्क्रू सैल करत असत. ते कागदपत्रांचे ते गुंडाळे सायकलच्या पोकळ फ्रेममध्ये खाली सरकवून ठेवत असत. काही कागदपत्रे ते हँडलच्या पाईपमध्येही लपवत असत.

त्यानंतर ते एकटेच रस्त्याने निघत असत.

फ्लोरेन्स ते असीसी जाऊन परत येण्याचा मार्ग अत्यंत खडतर आणि दमवणारा होता. हा प्रवास तीनशे पन्नास किलोमीटरहून अधिक लांब होता. हा रस्ता तीव्र डोंगरउतारांवरून आणि धुळीने भरलेल्या कच्च्या रस्त्यांवरून जात असे.

बारताली मुसळधार पाऊस आणि बोचऱ्या वाऱ्यातही न थकता पॅडल मारत राहिले. जेव्हा नाक्यांवर जर्मन पहारेकरी त्यांना थांबवत असत, तेव्हा ते पूर्णपणे शांत राहत असत.

सैनिक या महान चॅम्पियनला लगेच ओळखत असत. ते त्यांच्याभोवती गर्दी करत आणि स्वाक्षरी मागत असत.

जेव्हा एखादा पहारेकरी त्यांच्या सायकलला हात लावण्यासाठी पुढे येत असे, तेव्हा बारताली लगेच त्याला थांबवत असत.

ते पहारेकऱ्यांना सावध करत असत की सायकलच्या धातूच्या भागांना अजिबात हात लावू नका. ते सांगत असत की वेगासाठी सायकलचा प्रत्येक भाग अगदी मिलिमीटरच्या अचूकतेने बसवला आहे. हलकासा धक्का लागला तरी सायकलचा तोल बिघडू शकतो, असा त्यांचा दावा असे.

सैनिक त्यांच्या शब्दांवर विश्वास ठेवत असत. ते मागे हटत असत. ते त्यांच्या परवान्यावर शिक्का मारत आणि त्यांना पुढे जाण्याची परवानगी देत असत.

> “चांगले काम ते असते जे तुम्ही करता, ज्याची तुम्ही चर्चा करता ते नाही. काही पदके तुमच्या आत्म्यावर कोरली जातात, तुमच्या जॅकेटवर नाही.”
>
> जिनो बारताली, आपल्या आंद्रेया मुलाशी बोलताना

बारताली थकलेले आणि धुळीने माखलेले असीसी येथे पोहोचत असत. ते चर्चजवळ थांबत असत. नन्स आणि पाद्री त्यांचे आदराने स्वागत करत असत.

ते सायकलच्या फ्रेममधून लपवलेले कागदपत्र बाहेर काढत असत. कार्यकर्ते नवीन ओळखपत्रांवर छायाचित्रे चिकटवून त्यावर शिक्के मारत असत.

त्यानंतर बारताली तयार झालेले बनावट पासपोर्ट परत सायकलमध्ये भरत असत. ते मागे फिरत आणि पुन्हा फ्लोरेन्सच्या दिशेने सायकल चालवत निघत असत.

अनेक महिन्यांच्या काळात त्यांनी डझनभर वेळा हा अत्यंत धोकादायक प्रवास केला.

त्यांनी फ्लोरेन्स येथील आपल्या घराच्या तळघरातही एका ज्यू कुटुंबाला लपवून ठेवले. शहर मुक्त होईपर्यंत गोल्डनबर्ग कुटुंब तिथे सुरक्षित राहिले.

1938	350km	800+
ज्या वर्षी पहिला टूर जिंकला	त्यांच्या येण्या-जाण्याचे अंतर	गटाने वाचवलेले प्राण

मूक नायक

या गुप्त संघटनेने आठशेहून अधिक ज्यू बांधवांना छळछावण्यांतून वाचवण्यास मदत केली.

युद्ध संपल्यानंतर बारताली पुन्हा व्यावसायिक सायकलिंगकडे वळले. 1948 मध्ये आपल्या पहिल्या विजयानंतर दहा वर्षांनी त्यांनी दुसऱ्यांदा टूर डी फ्रान्स स्पर्धा जिंकली.

तरीही आयुष्यभर त्यांनी युद्धातील आपल्या कार्याची कधीही बढाई मारली नाही. त्यांनी आपल्या बचाव मोहिमांवर कधीही भाषणे दिली नाहीत. त्यांनी पत्रकारांनाही याबद्दल कधी सांगितले नाही.

अनेक वर्षांनंतर त्यांचा मुलगा आंद्रेया याला या गुप्त फेऱ्यांबद्दल समजले. जेव्हा आंद्रेयाने याबद्दल विचारले, तेव्हा बारताली यांनी त्याला गप्प राहण्यास सांगितले. ते म्हणाले की खरे नायक ते असतात जे मनात वेदना सहन करतात, ते टाळ्या मिळवण्यासाठी धावत नाहीत.

सन 2000 मध्ये वयाच्या 85 व्या वर्षी बारताली यांचे निधन झाले.

त्यांच्या मृत्यूनंतरच त्यांच्या शौर्याची खरी व्याप्ती जगासमोर आली. 2013 मध्ये याड वाशेम स्मारकाने त्यांना राष्ट्रांमधील नेक इन्सान म्हणून सन्मानित केले.

त्यांच्या सायकलने त्यांना क्रीडा विश्वातील सर्वोच्च शिखरांवर नेऊन बसवले. पण त्यांची सर्वात महान शर्यत ही गुप्तपणे माणसांचे प्राण वाचवण्यासाठी लढली गेली होती.

केव्हा काय घडलं

- **1938** तरुण खेळाडू म्हणून बारताली यांनी पहिली टूर डी फ्रान्स स्पर्धा जिंकली.
- **1943** नाझी सैन्याने इटलीवर ताबा मिळवला आणि बारताली बचाव गटात सामील झाले.
- **1944** त्यांनी सायकलमधून शेकडो मैल बनावट कागदपत्रे पोहोचवली.
- **1948** पहिल्या विजयानंतर दहा वर्षांनी बारताली यांनी दुसऱ्यांदा टूर डी फ्रान्स जिंकली.
- **2013** याड वाशेमने त्यांना राष्ट्रांमधील नेक इन्सान म्हणून गौरवले.

प्रकरण दुसरे

ही गोष्ट खास का आहे

बहुतेक प्रसिद्ध खेळाडू आपल्या लोकप्रियतेचा उपयोग स्वतःच्या आराम आणि सुरक्षेसाठी करतात. जिनो बारताली यांनी अनोळखी लोकांसाठी स्वतःचा जीव धोक्यात घालण्यासाठी आपल्या प्रतिष्ठेचा वापर केला. त्यांनी आपल्या सरावाच्या फेऱ्यांना गुप्त बचाव मोहिमांत बदलले आणि कधीही आपल्या शौर्याचा आव आणला नाही.

> **आमचं मत**
> खऱ्या धैर्याला कधीही प्रसिद्धीची गरज नसते. बारताली यांनी सिद्ध केले की खरी माणुसकी ती असते जी कौतुक किंवा बक्षीसाची अपेक्षा न ठेवता दुसऱ्यांसाठी केली जाते.

प्रकरण तिसरे

आपण काय शिकू शकतो

1 आपल्या कौशल्याचा उपयोग इतरांसाठी करा

बारताली सैन्याशी लढू शकत नव्हते, पण ते कोणापेक्षाही वेगाने आणि लांब सायकल चालवू शकत होते.

हे करून पाहा: तुमचे एखादे कौशल्य ओळखा आणि या आठवड्यात आसपासच्या कोणालातरी मदत करण्यासाठी त्याचा वापर करा.

2 आपल्या चांगल्या कामांची बढाई मारू नका

त्यांचा असा विश्वास होता की मदत करून बढाई मारल्याने त्या कामाचे पावित्र्य नष्ट होते.

हे करून पाहा: या आठवड्यात सहकारी किंवा शेजाऱ्यासाठी एखादे चांगले काम करा आणि कोणालाही सांगू नका.

3 कठीण प्रसंगात मूल्यांवर ठाम राहा

त्यांच्याकडे एक लहान कुटुंब होते आणि गमावण्यासारखे बरेच काही होते, तरीही त्यांनी अन्यायाविरुद्ध डोळेझाक केली नाही.

हे करून पाहा: या आठवड्यात कामाच्या ठिकाणी किंवा परिसरात कोणावर अन्याय होत असल्यास शांतपणे त्याच्या बाजूने उभे राहा.

4 सातत्यपूर्ण लहान प्रयत्नांवर भर द्या

त्यांनी शेकडो लोकांचे प्राण एकाच दिवसात वाचवले नाहीत. त्यांनी डोंगरातून वारंवार प्रवास पूर्ण केला.

हे करून पाहा: एखाद्या मोठ्या कामाची लहान दैनंदिन कामांत विभागणी करा आणि या आठवड्यात दररोज त्याचा एक भाग पूर्ण करा.

मनात ठेवण्यासारखा एक विचार

काही पदके तुमच्या आत्म्यावर कोरली जातात, तुमच्या जॅकेटवर नाही.

स्रोत (इंग्रजीत)

BBC News
Gino Bartali: The cyclist who saved Jews in wartime Italy

United States Holocaust Memorial Museum
Gino Bartali

Holocaust Memorial Day Trust
Gino Bartali

तथ्य-तपासणी टीप: बारताली यांनी आयुष्यभर आपल्या मोहिमा गुप्त ठेवल्या. वाचवलेल्या लोकांची अचूक संख्या इतिहासकार आणि वाचलेल्यांच्या अंदाजावर आधारित आहे. “आमचं मत” असलेल्या ओळी आमचं स्वतःचं विश्लेषण आहे. बाकी सर्व माहिती वरील स्रोतांमधून घेतली आहे.